

Zpravodaj

LOUTKÁŘSKÁ CHRUDIM – 71. ROČNÍK

6. 7. 2022

6

Jak jsme byli

Před příjezdem na letošní Chrudim nám šéfredaktorka Ema zadala, abychom se při psaní medailonků pokusili odpovědět na otázku, v čem bychom letos chtěli být lepší. Využiji privilegia posledního slova, respektive možnosti napsat poslední úvodník, a pokusím se ohlédnout za festivalem, nebo alespoň jeho částí, kterou jsem měl možnost absolvovat. Otázku bych ale položil trochu jinak a zeptal bych se, v čem se letošní redakce od té loňské lišila. Odpusťte mi tedy prosím redakční dosebezahledenost.

Předně mám opravdu upřímnou radost z toho, že se podařilo redakci více otevřít festivalovým účastníkům a účastnicím. Velkou zásluhu na tom má redaktorka Kateřina, která rozjela dětskou rubriku, a to ve velkém. Někdy nadšené soutěžící děti okno ucpaly takovým způsobem, že jsme museli do redakce chodit oklikou – dveřmi. To se loni tedy opravdu nestalo. Dialog ale nevyšel jen s nejmladšími. Spousta z vás, milí čtenáři a milé čtenářky, s námi sdílela své názory na inscenace nebo zpětnou vazbu k našim textům. Dokonce jsme se dočkali i polemické reakce. (Popravdě, která redakce se tím v dnešní době může pochlubit?)

K intenzivním diskusím ale došlo i uvnitř redakční místnosti. Lingvistická okénka a analytické komentáře k formám i obsahům

jednotlivých inscenací byly denní i noční stravou. Například sousloví „generační střet“ po týdnu kvůli nadužívání nabylo skoro floskulovitého rozměru, nicméně poukázalo na stále silnější proměnu citlivosti vůči reprezentacím a na různorodost interpretací. Tyto diskuse se vracely znovu a znovu, i mimo vnitřní svět redakce, a výstupy z ní se objevily i na stránkách Zpravodaje. Upřímně doufám, že nás všechny ponoukly k promýšlení jiných perspektiv. Samotného mě letos na festivalu několik věcí znejistilo, což ve výsledku vnímám pozitivně. Netečnost a nuda by byly samozřejmě daleko horší, protože by k ničemu neinspirovaly.

Dalším zásadním rozdílem, tentokrát smutnějším, byla i citelná nepřítomnost jednoho z milých dlouholetých redaktorů Chrudimi, a sice našeho Františka Kasku, který svým smyslem pro humor a laskavostí spoluutvářel atmosféru a kolektivního ducha redakce loňské. Máváme mu na Šrámkovu Sobotku. Snad se příští rok zase vrátí. Snad se příští rok v našem složení sejdem i my, protože na závěr bych rád zmínil, že vnímám silnější souhru, kolegiální a efektivitu, která nám umožnila dostat se dřív k Filištínům, a mohli jsme si tak kromě tvůrčí redakční práce užít i společně strávený čas nad pivem.

Tomáš Blatný

Vládne tu ekumenický duch

Mezi chrudimskými návštěvníky najdeme i partnerskou dvojici výrazných osobností divadelního světa, teatroložku a kritičku Jitku Šotkovskou a dramaturga a pedagoga Jana Šotkovského. Oběma to sice nedalo, aby se do festivalového dění nezapojili i odborně, ale oficiálně jsou tu s dětmi na dovolené jako seminariště. Proto jsme je oslovili k rozhovoru – a stal se z něj dotazník, jelikož odpovídali písemně a každý zvlášť.

Oba dva se pohybujete v oblasti profesionálního divadla a jeho reflexe a stejně tak oba pravidelně trávíte začátek léta na amatérské přehlídce. Co vás na Loutkářské Chrudimi uhranulo a za čím se sem vracíte?

Jitka: Někdy za léto stihneme i čtyři festivaly. Během roku se snažím chodit do divadla tak třikrát týdně a sama se vlastně divím, že si tu dávku přes prázdniny dobrovolně zvyšuju. Asi to bude láska... Loutkářská Chrudim je ideální přehlídka, kam vyrazit s dětmi. Většina inscenací je rodinných, atrakce atraktivní, zmrzlina skvělá, Chrudim krásná a „občansky vybavená“, loutkáři milí a přející a potok vedle divadla bezkonkurenční. Mě osobně na Chrudimi nejvíc baví, jak se tu prostupuje divadlo amatérské a profesionální. Za ten týden si tu člověk dokáže jakž takž udělat obrázek, co se v českém loutkářství děje.

Jan: Možná je to bizarní coming-out, ale mám vážně rád divadelní festivaly – rád se na divadlo koukám, rád o něm diskutuju, rád o něm přemýšlím. A Chrudim? Je to nejvíce babyfriendly divadelní přehlídka v Čechách, je zde pravidelně k vidění dost zajímavého divadla pro dospělé i děti, vládne tu ekumenický duch bez zbytečných bariér mezi amatéry a profesionály, a až

sám neloutkář, cítím se tady mezi loutkáři dobře a všichni se na mě usmívají... no a pak ten potok u divadla a Filištín, žeňno.

Ve Zpravodaji jsme se mezi sebou v redakci nebo přímo v článkách bavili o problematice dramaturgie. Jak současnou situaci v tomto úhlu pohledu na festivalu vnímáte? Ať už celkově, nebo u jednotlivých inscenací?

Jitka: Já bych to ve srovnání s ostatními složkami nijak tragicky neviděla. Jen prostě na dramaturgické problémy je víc vidět a můžou nadělat větší škody. Když se to výtvarně či herecky úplně nepovede, člověk se od toho oprostí snadněji, než když má pocit, že neví, o čem to bylo, co tím chtěli říct, nebo si nedejbože myslí, že to, co říkají, je úplně mimo. Navíc s dramaturgií je to složité, předpokládá nejen vědomý záměr, kladení si otázek co, proč, jak a pro koho, ale vyžaduje taky kritickou schopnost sebezhdnocení a sebezpochybnění, analytického vyhodnocení, jak se tento záměr daří nebo nedaří naplnit, a to je podle mě největší známka profesionality vůbec. A samozřejmě divadelní festival, kde se o divadle debatuje víc, než je běžné, ať už v seminářích, na rozborech, na stránkách Zpravodaje nebo

v hospodě, o čem že a jaké to vlastně bylo, na dramaturgii taky klade zvýšené nároky a dílčí problémy jsou pak viděny jakoby pod lupou.

Jan: Ono to vždycky vypadá, že v amatérském divadle je v největší krizi dramaturgie. Ale je to trochu optický klam – člověk amatérům celkem odpustí, že jim není moc rozumět, že to s loutkami úplně neumí, že jim scéna barevně neladí, že si hudbu nahráli na laciný synták, ale že neví, co a proč hrají, to jim neodpustí. Na dramaturgii máme zkrátka nejvyšší nároky, protože dramaturgie – to je smysl celku, úměrnost záměru a použitých prostředků. A pak je taky dramaturgie to neustálé otravné sebezpochybňování, jestli se mi fakt daří naplnit svůj záměr, případně jestli jsem si ten záměr vůbec dobře a smysluplně zformuloval. Dobrá dramaturgie, to znamená jít permanentně sám sobě po krku – a to je těžké a bolí to. Nicméně bych na letošní Chrudimi o nějaké dramaturgické krizi nemluvil – u některých inscenací jsem, pravda, měl nějaké větší dramaturgické pochybnosti (Ale to se nesmí..., Krvák, Karkulka z Naivního), ale to je celkem normální stav. Hlavně jsem tady vcelku nezahlédl dvě hlavní pasti tohoto typu divadla: jednak přesvědčení, že pohádka snese všechno, jednak analogický dojem, že pohádka je prostě pohádka, všichni to známe, jaképak dramaturgické dumání.

Oba dva za sebou máte publicistickou praxi. Co považujete za esenci dobré kritiky? Jakou funkci by měl například festivalový zpravodaj naplňovat?

Jitka: Tak to by bylo na hodně dlouho... Esence dobré kritiky mi navíc zní trochu nabubřele, nevím, jestli si troufnu to takto posoudit. Ale baví mě číst texty, které mi uvažování o díle dokážou otevřít z úhlu, z kterého by mě nenapadlo se na něj dívat, které se s inscenací snaží vstoupit v seriózní, upřímný a nepředsudečný dialog, které ji umí zařadit do širšího kontextu a které spíš provokují k dalšímu uvažování, než aby vynášely jednoznačné soudy. Jako divadelní historik si taky cením schopnosti evokace a reportážního popisu. A v úplně ideálním případě je to všechno ještě psáno svižným, přesným a třeba i vtipným jazykem.

Jan: „Esence dobré kritiky“ zní hrozně zaumně, ale v zásadě si myslím, že kritika je taková trojnožka – za a) by se její tvůrce měl orientovat v umělecké oblasti, o které píše, její historii i současnosti, za b) by měl být schopen analýzy tvaru, dokázat si o něm něco osobitého a nesamozřejmého pomyslet a za c) by to ještě měl být schopen slovesně zručně, čtivě a nedejbože i vtipně napsat. No a když ve festivalovém zpravodaji vychází kritiky, jejichž autoři tohle umí, a k tomu rozhovory s tvůrci a nějaký pěkný sloupek ze společenského dění, tak jsem spokojen.

Jaká inscenace z hlavního programu se vás letos nejvíce dotkla? V čem spočívá její kvalita?

Jitka: Z hlavního programu mě zatím asi nejvíce dojal André, funkční ambivalencí mezi velkášskou bláhovostí a donkichotským hrdinstvím poražených, pobavila mě Hrníčková Karkulka hravostí a energií.

Jan: André. Sugestivním vylíčením toho, že nic velkého na světě nevznikne z čistě pragmatických pohnutek a podle pravidel „zdravého rozumu“. Což Tomáš Hájek velmi přesvědčivě ztělesňuje a zároveň demonstrovat sám na sobě.

Co přináší Chrudim vašim dětem? (Zahálka říkal, že se můžu zeptat.)

Jitka: Děti říkají, že vyrábění v seminářích a divadlo. Já bych přidala ještě množství sladkostí a pizzy vysoko nad běžnou míru. A doufám, že obraz rodičů s vrtačkou z loňského skvělého semináře u Bělohávkových, který byl takovým týdenním rodinným teambuildingem, si náš Hubert bude pamatovat do dospělosti. Něco takového hned tak zase neuvidí.

Jan: Zeptat se můžeš, ale radši se zeptej jich, ani do vlastních dětí člověk úplně nevidí. Ale chtěly sem po loňsku jet zase a těšily se, tak jim to asi něco přináší.

Ema Šlechtová

Ke Krvavému románu a změně diskurzu

Souhlasím s recenzí/glosou Tomáše Blatného ke Krvavému románu v několika ohledech – uvádím-li knihu na jevišti, jsem zodpovědný za její sdělení a nelze se vymlouvat na to, že je „z jiné doby“. Časy a diskurzy se mění a s nimi i citlivost k jistým tématům a nespravedlnostem. Společenský konsensus se musí vyjednávat stále znova, argumentace ve stylu „dřív to nikomu nevadilo“ je nejen pohodlná, je přímo hloupá.

Dítětem, které bych nerad vylil z vaničky (pardon za nejhorší polemické klišé), je ovšem skutečnost, že ve světě nepochoybne i nadále bude mít rasismus, sexismus i ostrakizace minorit své místo. A i když je umění nechce podporovat, mělo by je nadále zobrazovat, jakkoli tenký led to může být. Bez scén, jako je třeba zběsilé chrlení protiromských anekdot „slušným Čechem“ v Ha-velkově brněnské inscenaci Gádžové jdou do nebe, by totiž bylo chudší.

Kolega Blatný si soudě dle formulace „Je přece rozdíl mezi střílením do vlastních řad (...) a mezi vysmíváním se těm druhým“ myslí něco podobného. Jen v případě Krvavého románu myslím opravdu štěká na špatný strom. Přemysl Rut píše trefně o hrách Divadla Jára Cimrmana, že jsou-li v nich ženy zobrazeny pouze jako nositelky druhotných pohlavních znaků, nejde o ponížení žen, ale soucitný výsměch samcům, kteří mají podobné redukce zapotřebí. „Ponížení“ žen a domorodých kultur u Váchala je podobného druhu – jde o výsměch nikoli zobrazeným skupinám, ale popkultuře, která potřebuje pro zisk šimrat limbický systém „bílého muže“ tímto způsobem.

Příklad na závěr: před pár dní jsem četl v Guardianu recenzi na poslední londýnskou My Fair Lady, v níž se inscenaci vytýká, že zachovává Higinsovo „množství urážek ženy z nižší sociální vrstvy“. Viděl jsem My Fair Lady ve svém životě víckrát a nikdy obecenstvo v daném místě nepochybovalo, že nejde o ponížení Lízy Doolitlové, ale právě naopak o zobrazení Higinse jako samolibého pitomce. Škrtnout tyto „urážky“ ve jménu takřče- né sociální citlivosti by pro mě znamenalo jasný vlastní gól.

Jan Šotkovský

Žízeň

Céčko, Svitavy

Boomeři všech zemí, spojte se!

V Žízni se rozhodně neztrácí čas. Hned v prologu se natvrdo řekne (parafrázují): „V lese se cítíte dobře, protože tam panuje přirozený řád. Tam králík nemá šestnáct pohlaví a nikdo vás nenutí používat recyklovaná brčka.“ Hned zkraje se tak dozvídáme, co je pro tvůrce zásadní. Všechno jiné a nové je vnímáno jako apriori negativní, neboť obojí rozvrací jimi uctívaný řád. Tím se předznamenává série černobílých pravd a postojů vyslovovaných během celého představení. Tak pár za všechny: řád je dobrý (čti starý svět, který známe). Revoluce je nežádoucí (čti změna). Je výhradně krvavá a vražedná (protože ohrožuje, co předchozí generace zná a považuje za normální). Vrah je nenapravitelný (čti implicitní radikalitu a nedůvěru ve změnu). Milosrdenství je slabost (čti potřebujeme pevnou chlapeckou ruku). Svoboda je zneužitelná (čti lidi jsou zlí, je potřeba je donutit ohnout hřbety a donutit je se přizpůsobit).

Tvůrci mají očividně o světě jasnou představu. Svět je jejich a kdokoli, kdo se ho snaží měnit, jim ho krade, a co víc, především omezuje jejich svobodu. Z úst herců starší generace pak sdělení dostává jasné vyznění: My máme svůj řád. Staré je dobré a nemělo by odcházet. My byli spokojeni tak, jak to bylo. Kvůli vám, mladým ukřižovaným „revolucionářům“, se teď musíme konfrontovat s ekologickou krizí a vyznat se v těch vašich pohlavích (ve skutečnosti by neměla být řeč o pohlaví, neboť jde o biologický pojem, ale o genderu jako společenském konstraktu). No, a je to. Máme vyřešeno. „Krev je krev“, což neznamená nic jiného, než že musíme nekriticky přijímat tradice a myšlenky svých předků. Staré automaticky znamená moudré, mladé znamená nerozvážené, a když se mladé postaví starému, tak je buďto naivní a nezkušené, nebo příliš rozjívěné a hysterické. „Pochopíš to, až budeš starší,“ v čemž vnímám latentně obsažený dovětek „ty mladá naivko“.

Přitom kdybychom se vykašlali na ta démonizovaná a „svobodu omezující“ brčka, mohli bychom si ten kýžený les s vlastním řádem leda tak akorát představovat, protože vinou ignorování potřebné péče o naši planetu tady žádné lesy brzy ani nebudou. Do dialogu o esencionalismu, podle něhož je rozdělení na muže z Marsu a ženy z Venuše přirozené, zatímco „vyhrocená“ diskuse o genderu je jen výmyslem znuděných mileniálů, se raději ani nepouštím.

Takže mi prosím vás někdo řekněte, proč bych měl citlivě a chápavě naslouchat ideologicky konzervativnímu manifestu, jehož hlavním programem je zachování statu quo? Naprostá neochota pochopit druhé (ať už mladší generaci nebo jinak smýšlející bytosti), minimální respekt vůči nim a absence rovného a sofistikovaného dialogu je vlastně velmi arogantní a urážlivá. Ve chvíli, kdy v tomto kontextu z jeviště navíc zazní replika „smrt svobodným“, se vážně ptám, jestli soubor Céčko tímto povýšeným způsobem odpovídá mladé generaci a všem lidem, kteří se pokoušejí starat o planetu, otevírají osobní, často velmi citlivá a křehká témata, aby se pokusili pochopit svoji existenci, nebo se jen světa okolo sebou chápou jinak. Opravdu všem, kteří se jim do jejich řádu nehodí, vzkazují, ať zavrou pusy a „zemrou“? Dlouho jsem v divadle necítil takový smutek a úzkost.

Tomáš Blatný

Pivovar Filištín

otevře od 13 do 14 hodin

pro všechny, kdo si chtějí chrudimské večery připomenout i doma a koupit si s sebou pivo v PET láhvích

Radši padnout žízni

Saint-Exupéryho Citadela je text, který vyšel až po autorově smrti, její nezredigovaná verze byla nalezena v pozůstalosti, a tak se můžeme jenom domnívat, jaké záměry s ní francouzský velikán literatury přesně měl. Osobně se přiznávám, že jsem ji pro její velmi náročnou metaforicko-filosofickou formu nikdy nedočetl. A bohužel i inscenaci Žízeň souboru Céčko Svitavy bych radši po několika málo minutách odložila.

Vyhnu se tematickému rozboru, kterému se věnuje ve své recenzi detailně kolega Tomáš Blatný, byť s jeho postřehy souhlasím a považuji jeho problematizaci inscenace za adekvátní. Své výtky bych spíše soustředila kolem samotného formálního vyvedení, které mě pobuřuje úplně stejně, jako jeho sdělení. I v kontextu amatérské scény (a možná právě v něm) považuji za naprosto nemyslitelné využít k loutkohře figuríny v parukách, které potkávám před obchody s levným oblečením cestou k Divadlu Karla Pippicha, bez nadsázky a především bez jakékoliv estetické či animační zručnosti. Sebeošklivější kaširované loutky, které se na krajských přehlídkách s pravidelností objevují, vykazují alespoň nějakou snahu o výtvarné pojetí. Nic na scéně nekoresponduje s ničím. Kdyby se ohyzdní manekýni i kýčovitě malované obrazy v zadním plánu odstranili, tvar by tím nijak nestrádal. V tomto ohledu bych se tedy obracela k hudební složce, pak bych ale mohla říct jenom, že pokud by byl kus zařazen do off-programu jako koncert, který se svým stylem odkazuje ke generaci českých undergroundových hudebníků jako Vladimír Merta nebo Jaroslav Nejezchleba, neměla bych s Žízni žádný problém.

Po loutkářské i inscenační stránce se pro mě jedná o nejslabší zážitek 71. Loutkářské Chrudimi. Tím nechci nijak napadat jednotlivé osoby, které za Žízni stojí, jenom chci poukázat na to, že inscenace jako celek zkrátka nefunguje a divadelně vůbec neobstojí.

Ema Šlechtová

Hrnečková Karkulka

Brambůrky, Most

Jak se struhadlo potkalo s vařečkou

Vlk potřebuje nakrmit svůj břich. Vlk sežere babičku, vlk sežere Karkulku. Tudiž se příběh točí celý kolem jídla, tudiž je vlastně příjemný nápad mít za loutky různé kuchyňské náčiní, kterým se jídlo může vytvářet. Soubor Brambůrky vytvořil pod vedením Petra Skály velmi kompaktní inscenaci s jednoduchým a funkčním inscenačním klíčem. Navíc s možností vděčně nakrmit nejen malé diváky bábovkou.

Na začátku jsou na scéně na dlouhém stole vyskládané suroviny a předměty na pečení bábovky. Během několika úvodních minut vidíme, jak snadno se z obyčejných každodenních věcí mohou stát vkusné loutky. Na malou vařečku nasadí červenou formu na cupcaky a rázem je z ní Karkulka. Moje oblíbené bylo provedení chaloupky, kde Karkulka bydlí. Stačila replika „Byla jednou jedna chaloupka“ a herečky otočily na stole skleněnou mísu dnem vzhůru. To je skvělá ukázka toho, jak naprosto jednoduchým znakem, jednou drobnou akcí, můžete dětem zprostředkovat situaci, aniž by byly zapotřebí realistické domečky a iluzivní loutky. Nebo například vlk jako struhadlo s tělem z formy na bábovku. Tento výtvarný nápad přesně vystihuje vlkovy základní atributy – ostré zuby a břich, který se později naplní těstem na bábovku.

Je velmi sympatické zjištění, že i pro ty nejmenší diváky se dá hrát kreativně a nedoslovovat každou situaci. Obzvlášť, když jde přece o pohádku, kterou tak důvěrně znají a tvůrci se pevně drží nejznámější předlohy. Zároveň oceňuji drobný, ne příliš agresivní přesah, který v samotné pohádce je, ale většinou zůstává upozaděn. To, že Karkulka poruší maminčina pravidla, jí napomůže k růstu a rozvoji. Soubor tak i malé děti upozorňuje, jak je důležité dělat chyby. Nejen, že se jimi učíme, ale také dospíváme. Jen málo tvůrců umí toto ponaučení zdůraznit nenápadně a přitom nepřijít o naivitu a lehkost pohádky pro skutečně malé děti.

Sama za sebe bych ocenila větší přesah, zkusit si s pohádkou ještě trochu pohrát, trochu ji rozebrat, protože soubor má bezpochyby kapacitu i na ambicióznější projekt. Zároveň v rámci věkové skupiny, pro kterou inscenace vznikla, není co vytknout.

Alexandra Ratajová

Když Brambůrky pečou bábovku, je mi fajn

Loni jsme herečky mosteckého souboru Brambůrky, tvořeného převážně bývalými studentkami dramatického kroužku Pavla Skály ze ZUŠ F. L. Gassmanna, mohli na Chrudimi zastihnout coby Divadelní klub Školka s drobnou pohádkovou inscenací Zimní vzpomínka. Letos soubor vystoupil pod jiným názvem a s novou inscenací – Hrnečkovou Karkulkou, ve které se hlavními postavami stává kuchyňské náčiní: Karkulkou je vařečka s červenými košíčky na muffiny coby čepečkem a sukničkou, vlkem forma na bábovku s „čumákem“ struhadla, myslivcem palička na maso, která musí „použít hlavu“, když chce Karkulku a babičku vysvobodit z břicha. Ačkoli se formát od Zimní pohádky v leccčems liší – například zcizeným rámcem pečení bábovky – v mnohých svých vlastnostech mi loňskou inscenaci připomněl. Celý tvar je velmi čistý, logický, srozumitelný a jeho autoři mají opravdu příjemný projev, zábavný, místy decentně ironický. Je radost na ně hledět. Je znát, že přesně vědí, co dělají, koncentrují se na své loutky a dobře tak vedou divákovu pozornost. Mezi nejpůsobivější momenty patří úvodní posypání skleněné mísy-chaloupky moukou-sněhem, který se vzápětí promění v prach, jež si Karkulka musí zamést v pokojíčku, nebo závěrečné vylití bábovkové formy – vyplnění vlkova břicha kameny. Všechno sedí, pointa je v samotných předmětech-loutkách a ve finálním upečení a zakousnutí bábovky. Celé je to taky velmi jemné a mírné. Přemýšlela jsem, zda tomu tak není až příliš. Dokázala bych si na základě znalosti herečských schopností, humoru a nadhledu Brambůrek představit, že vznikne tvar ještě krapet dynamičtější, překvapivější a možná nápaditější z hlediska využití loutek – například spolknutí babičky a Karkulky pro mě nebylo z hlediska jevištního provedení úplně uspokojivé. Hrnečková Karkulka je ale rozhodně počinem velmi laskavým, srozumitelným, s dětmi komunikujícím a samotnou mě potěšil.

Eliška Raiterová

Andrée

Bažantova loutkářská družina, Poniklá

Jdu na sever

Severní polární záře svým zelenkavým světlem tančí na hvězdném nebi, nadšenec i blázen August Salmon Andrée se ani v posledních vteřinách svého života neobrací zády ke svému snu žít a zemřít na severu. Takto poetický závěr volí Tomáš Hájek ve své meotarové inscenaci Andrée, která zpracovává příběh skutečného pokusu o dobytí severního pólu.

O řemeslných schopnostech a herecké zdatnosti momentálně jediného člena souboru Bažantova loutkářská družina z Poniklé myslím není nutné psát, shodou okolností jsem jeho schopnosti už několikrát v tisku vyzdvihovala. Smysl pro přesnost i detail, hravý přístup i silný hlasový projev nabývají už takových kvalit, že si vlastně kladu otázku, zda se už Hájek neposouvá z rámce hlavního programu do sfér inspirativních. Vynalézavé obrazy jako poskakující davy ve stockholmském přístavu nebo zmenšující se balón na nebi demonstrují velký cit pro loutkovou nadsázku. Každopádně bych se v případě Andrée spíše chtěla zaměřit na práci s textem. Oproti Divadlu DRAK, které v inscenaci Expedice: Má láska! zpracovává stejnou látku, nechává Hájek diváka, aby si sám zodpověděl palčivou otázku: byl Andrée vizionář-hrdina nebo šílenec-psychopat? Jeho zpracování není hodnotící, nijak historické postavy neponižuje, ale skrze deníkový rámec nazírá touhu dosáhnout severních dálek, probádat neznámé a rozšiřovat mapu světa. Jako kdyby se Hájek sám na scéně proměňoval v nadšeného výzkumníka a my se skrze něj mohli přiblížit palčivé tragice i absurditě lidského počínání. Tento citlivý a zároveň ve zpracování pragmaticky informativní přístup totiž nechává téma vyznít mnohem silněji. Oceňuji například rozhodnutí nevydat se cestou patetické nenaplněné lásky, tak jako to udělal režisér Filip Homola.

Byť pro mě osobně látka příliš atraktivní není, Andrée vnímám jako inscenaci, která dostává svým předsevzetím, je kompaktní i hravá a především z ní jasně vyplývá proč a pro koho byla vytvořena. A za to nezbývá než poděkovat.

Ema Šlechtová

Krise vzduchoplavců

Meotarová inscenace již klasicky uvedena panem inženýrem Tomášem Hájkem letos vypráví příběh tří nešťastných inženýrů, kteří se v roce 1897 vydali na cestu za dobytím Severního pólu. Příběh Augusta Salomona Andréeho a jeho kolegů letos zinscenoval i Filip Homola v divadle DRAK (Expedice: Má láska!), která byla včera také uvedena na festivalu a já ji měla šanci zhlédnout před několika týdny na Skupově Plzni. Přestože se obě inscenace diametrálně odlišují, nesou si jeden společný faktor, který oběma (každé trochu jiným způsobem) podráždí kolena. Jde o text, tedy spíše jeho nadměrné množství, které by se v obou případech dalo nahradit spíše akcí.

V případě inscenace Andrée je škoda, jak málo situací se hraje meotarovou stínohrou. Stále je jich dostatek, ale vzhledem k tomu, jak obratný je Hájek v některých animačních, až filmových tricích a střizích, je to trochu škoda. Několik scén, ve kterých pracuje přes meotar se zmenšováním a zvětšováním plošných loutek v rámci perspektivy vzdálenosti, divákovi sugestivně podbízí iluzi, že sleduje krátký vkusný animovaný film. Například velký vznášející se balón v rychlosti vyměňuje za menší a menší, dokud z něj nezbyvá pouhá tečka.

Je poznat, že Tomáš Hájek vystupuje s tímto typem divadla již dlouho. Na jevišti působí zcela autenticky i v jakékoliv stylizaci, naprosto suverénně přeřikává dlouhé textové pasáže, do kterých ale dokáže vložit drobné vtipy a nadhled. Zároveň by mě potěšilo více drobných animací. Možná více proto, že již od inscenace v DRAKu jsem toho názoru, že se tento příběh dá převyprávět v pěti větách, tudíž verbalizovat ho na divadle není nijak skvělá strategie. Raději bych ho zkrátka viděla, než slyšela. Věřím navíc, že by tak měl větší moc diváka zasáhnout. Kupodivu zde je možná nutné ubrat trochu nadhledu. Ten vodíkový balón přece jen hned první den také dopadl na zem. Chápu, že se inscenace prezentuje jako dokumentární, tudíž určitá forma odstupu je namístě. Navíc narativ v sobě sám o sobě nese notnou dávku tragikomičnosti a třeba by pomohlo ponořit se do té tragiky a smutku alespoň po kolena. V DRAKu se o to snažili zdůrazněním milostného příběhu Nilse Strindberga (jeden ze dvou kolegů Andrée), který v Expedici ovšem působí příliš šroubovaně, neautenticky a jako marná snaha dojmout diváka. Oceňuji, že se Hájek do této roviny nepouští a jen zmiňuje fakt, že na Nilse jeho milá čeká doma a on jí píše dopisy, které se nikdy nedoručí.

Přestože jsme tu během festivalu měli již mnoho pohádek a jsem jimi přesycena, zrovna u této inscenace bych trochu více pohádkovosti, něžnosti a obrazivosti ocenila.

Alexandra Ratajová

Četnická pohádka

Loutková scéna Radost, Strakonice

Představení trochu na draka

V Četnické pohádce se téměř podařilo otevřít dvě velmi silná témata. V první části se exponoval konflikt mezi stářím a mládím. Nový mladý četník přichází na strážnici s vědeckým viděním světa, které je exaktní, přesvědčené o tom, že je vše vysvětlitelné, pochopitelné a empiricky poznatelné. Setkává se s věkově i služebně staršími četníky, kteří reprezentují svět předvědecký, „přirozený“, který připouští mystérium. Tento konflikt se konkrétně otevírá na sporu o existenci kouzelných stvoření (draků nebo skřítků), s nimiž starší mají zkušenost, zatímco mladý v ně nevěří. Druhým tématem je pak to, že potřebné pochopení a empatii vůči neznámému získáme často až ve chvíli, kdy se s ním na vlastní kůži setkáme. Mladý četník je během své noční služby totiž svědkem toho, jak se z vejce vylihně mládě tříhlavé saně. Kromě toho, že musí tvářit v tvář magickému přehodnocování své vědecké vidění světa, se v něm náhle buduje něha vůči stvoření, kvůli kterému je na konci ochotný se vzdát i své profesní kariéry. Čapkův relativismus a skepse vůči vědeckému pokroku se odráží v postavách starších četníků a jeho pacifismus, empatie a víra v napravení zase v postavě mladého četníka.

Je ale velká škoda, že se témata jen letmo natuknou, nedotáhnou a vyznívají zkratkovitě. Dotažení silné výpovědi znemožňují zejména nedobudované motivace postav, jejichž jednání vyvolávalo několik otázek a znepřehledňovalo děj. Nepřijme silně skeptický mladý četník draka příliš snadno a rychle? Proč se s ním Bambas rozhodne spolupracovat a zatajovat existenci draka před šéfem? Jak došlo k tomuto spiklenectví? Proč je tajemství vůbec nutné, když se šéf od začátku prezentuje jako ten, který má pro jiná stvoření pochopení? A proč je následně tak naštvaný, že mají na služebně draka? V poslední části se pak v rychlém sledu objeví i několik nových postav a rozbíjí se původní srozumitelný rámec. Vše se totiž doposud odehrávalo na služebně (v realistickém duchu) a v rámci vyprávění se rozehrávaly scény z minulosti (stylizované do němé grotesky), najednou se ale zhruba v polovině rámec promění, situace se začnou řadit do chronologické posloupnosti, najednou se pracuje s velkým množstvím prostorů, které má ohraničovat práce se světly. Ta ale není technicky zvládnutá, nejspíš i kvůli příliš úzkému jevišti scény MED, a tak vzniká nepřehledná změť postav na různých místech. V souhrnu toho všeho mi pak na konci vlastně nebylo jasné, o čem se celou tu dobu hrálo.

Tomáš Blatný

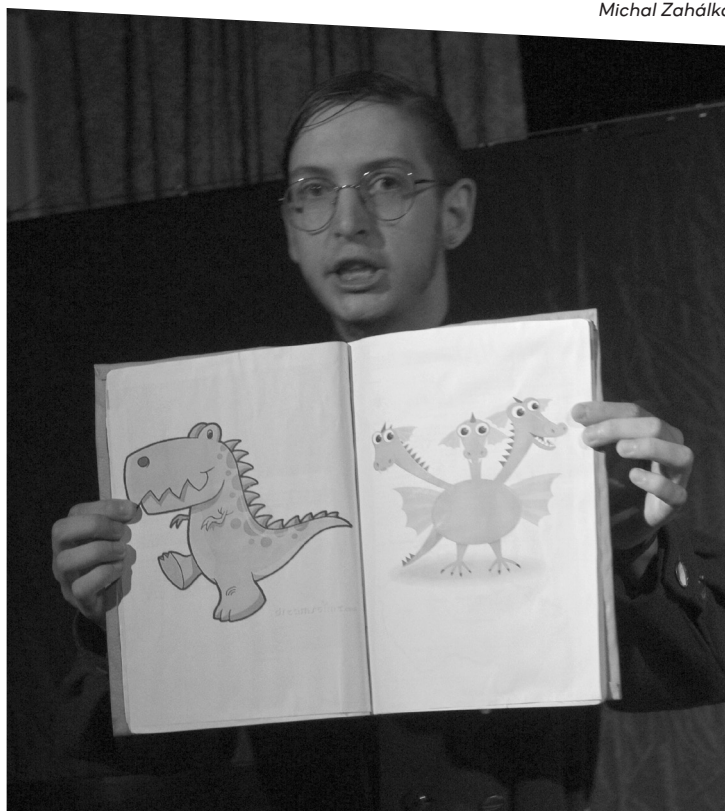
Četnická humoreska

První, co divák Četnické pohádky vidí (ještě než se vůbec začne hrát), je scénografie, která v ničem nenapovídá, že přijde loutkové divadlo. V poměrně realistickém interiéru četnické stanice s dobovou stolní lampou, portrétem prezidenta Masaryka a plakátem vyhlašujícím, že se hledá jakýsi pes slyšící na jméno Dášeňka, by jeden spíš čekal činohru konzervativnějšího střihu. A také se jí vlastně dočká – převážné ladění inscenace je činoherní, loutky se objeví zprvu v rámci retrospektiv a posléze v podobě roztomilého tříhlavého draka. Ona činoherní poloha svědčí souboru paradoxně nejlépe: Jan Tříska v roli velitele stanice je svým hereckým civilismem zcela okouzující (v šedesátých letech by býval byl ozdobou filmů nové vlny) a kolegové mu přihrávají více či méně zdatně. Pokud jde o loutky, je to trochu problematičtější, zejména pokus o práci s předměty v jednom z retrospektivních momentů je sice nesmírně sympatický, ale v té realistické scénografii a navíc v poddimenzovaném svícení dost zaniká. Draka, který se většinou noří z košíku, velice zdatně vodí Marek Poštołka, představitel hlavního hrdiny Trutiny – ale přeci jen to působí vlastně trochu cizorodě.

Klíčový problém vidím v dramaturgii a v divácké adrese: Četnická pohádka by asi chtěla být pro děti, ale ty opravdu nedocení, když se například dlouhé minuty rozehrává byrokratický spor dvou úřednic nebo když četníci disputují o strašidlech. Spousta se tu toho řekne, hodně málo se toho odehraje situačně. A spousta času zabere snaha draka zatajit před velitelem – ten je ale tak dobrácky, že nechápu, proč by o něco takového měli četníci usilovat. Výsledkem toho všeho je, že se děti (přínejméně na repríze, kterou jsem viděl já) z velké části nudí – dětské publikum bylo podstatně nemilosrdnější, než bych byl já.

Já jsem byl totiž s vědomím výše řečeného celkem vstřícný divák: soubor si mě jakousi insitní poetikou a lidsky opravdovým herectvím získal, hudební doprovod mě nostalgicky naladil a jakkoliv mi bylo líto, že to celé není tak dobré, jaký potenciál v souboru nesporně je, byl jsem rád, že jsem se Strakonickými mohl tu třičtvrtěhodinku v MEDu prožít.

Michal Zahálka

Seminář DM • Maňáskov – město loutek

Děti jsou přirozeně lepšími vodiči

ROZHOVOR S LEKTORKOU A LEKTOREM – VĚRA MOTYČKOVÁ A MATĚJ BERECKEI

Věra Motyčková a Matěj Bereckei vedou na Chrudimi dílnu již potřetí. Oba jinak působí jako pedagogové volného času v liberecké Motyčkovice klince, která připravuje pro školy a školky vzdělávací programy a realizuje příměstské a pobytové tábory. Společně jsme si povídali o maňáscích a vztahu dětí k těmto typům loutek.

Mohli byste představit váš seminář?

Motyčková: Náš seminář je koncipovaný pro rodiče s dětmi. Nemá velké téma v tom smyslu, že by se děti třeba učily vodit loutky. Vzali jsme si knížku Birlibán od Eduarda Petišky a máme s sebou loutku Birlibána, který nás provází svým příběhem. Ten začíná v momentě, kdy Birlibán opouští svůj dům a vydává se až do Maňáskova, protože byl zlobivý a utrl svému maňáskovi ucho. Aby dokázal, že ho má opravdu rád, vydává se s ním na strastiplnou cestu, během níž se mu vrací všechno, co udělal. A děti s námi tu cestu prochází. Prošli už Bonbonovicemi, Nepořádnickou Lhotou, Neposluchami – vlastně jde o neřesti každého dítěte, ve kterých se může najít. Na konci dojdou do Maňáskova, vytvoří si svou loutku a vše dobře dopadne. Cílem semináře je užít si na Chrudimi hezký program pro děti, nenásilnou formou je nechat, aby si uvědomily, že loutka se musí nejprve navrhnout, než se vyrobí. Chceme, aby si toto vyzkoušely, a ne je vzdělávat.

Může loutka nebo maňásek rozvíjet dětskou osobnost? Je to něco, s čím dlouhodobě pracujete?

Motyčková: Rozhodně může, ale je třeba děti k loutkám vést odmla tak, aby je respektovaly. Často se setkáváme s tím, že děti loutky berou jako zdroj komiky. Mají pocit, že když odněkud vykukne, tak se musejí smát. Poté, co se to změní, je možné osobnost rozvíjet a určitě ne jen tu dětskou.

Je maňásek pro děti ze všech typů loutek nejuchopitelnější, je jim nejbližší?

Motyčková: Záleží na tom, co chcete dětem sdělit. Když si vezmu maňáška na ruku já jako učitelka, tak sdělím více než dítě. Pro dítě samotné je maňásek něčím, co si může navlíknout na ruku a hýbat s ní a uvědomuje si, že loutku vodí. Děti loutku automaticky sledují a jsou přirozeně lepšími vodiči než dospělí. Dělají to autenticky.

Lépe se na loutku soustředí a nenechají se tolik rozptýlit?

Motyčková: Spíš ji berou jako kamaráda. Mluví na ni nebo mluví s ní na někoho a pořád ji sledují, protože chtějí vidět, jak loutka reaguje, co dělá. Opravdu myslím, že maňásek je pro děti nejpochoptitelnější. Z vlastní zkušenosti bych ale řekla, že děti dobře reagují na všechny typy loutek a záleží, jak je k tomu vedete.

A vy se, Matěji, staráte o výtvarnou stránku věcí?

Bereckei: Vodím loutku Birlibána, která nás seminářem provází, a starám se o výtvarnou složku. Společně jsme taky vymysleli náplň tvorby a připravili střih, aby si děti mohly vyrobit maňáška a ušít si ho. Včera jsme ušili patnáct loutek.

Motyčková: Za ty dva dny jsme tu vlastně vyprodukovali malé maňáskové divadlo.

Seminář DB • BUBUBU aneb Výtvarné leporelo malých loutkářů

Pár lidí jsme snad zapálily

Jiřina Polanská a Alena Štěpánová spolu již přes deset let vedou dramatický kroužek při DDM Vikýř v Jablonci nad Nisou. Alena byla původně Jiřinina žačka. Později se stala členkou divadla VOZICHET. Na Chrudimi spolu vedou seminář již popáté.

Podle čeho si vybíráte témata pro svoje semináře?

Alena: Došli jsme postupně k tomu, že tomu říkáme Výtvarné leporelo. Nejen že s dětmi mluvíme o divadle, nejen že je učíme vodit loutky, ale i jim umožníme, aby si něco vyrobily, poskládaly a odnesly.

Jiřina: Buď máme malé výstavy nebo vzniknou krátké výstupy a pásma.

Stanovujete si dopředu nějaký cíl?

Jiřina: Přežít (směje se)!

Alena: A užít si to. Bavit se. Do ničeho je netlačit. Vyrobit to, co máme v úmyslu. Ale když se něco nestihne nebo nepodaří, nic se neděje.

Jaký je váš vztah k literatuře? Jak s ní na seminářích zacházíte?

Jiřina: Hodně si s dětmi čteme. Potom si o tom povídáme a snažíme se to zakomponovat do toho, co děláme. Letos jsme jim po částech přečetly skoro celého Vodníka od Erbena. A i když děti byly spíš malé, dost je to zaujalo, a bavily se o Vodníkovi i potom mezi sebou.

Alena: Když dětem čteme, ony si lehnou, poslouchají a energie se z hraní, běhání a vřeštění přelévá do klidu a až překvapivého soustředění.

Jak pracujete v průběhu týdne s únavou?

Jiřina: Hodně aktivity střídáme. Děti si na to zvyknou a už samy hlídají rytmus činností. Když přetáhneme, tak nám samy připomínají, že už máme mít svačinku. Někdy jim čteme i při svačině. Nebo si odpočinou a zklidní při vyrábění.

Alena: A s naší únavou pracujeme tak, že se střídáme. Jedna se připravuje, druhá se dětem věnuje. Vzájemně se podporujeme.

Aleno, ty jsi studovala u Venduly Burger v Budilově divadelní škole, spolupracuješ s Hanou Strejčkovou a studiem FyzioArt a s improvizací skupinou Imjoy. Jak využíváš pohybové prvky a principy pohybového divadla při práci s dětmi?

Alena: Někdy vědomě, někdy úplně nevědomě. Letos používám spíš prvky a hry z improvizace. Tahle skupina není tolik běhací. Děti úplně nejvíce milují asociace. Dokáží je hrát třeba tři čtvrtě hodiny místo honiček. U jiných skupin v jiných letech by tohle nefungovalo. Tam by bylo nejlepší, kdyby všichni měli vlašťovky a honili se dvě hodiny v parku.

Jaký mají podle tebe improvizáční techniky vliv na děti?

Alena: Má to především vliv na mě. Pro mě nejkrásnější je princip – vezmi chybu do hry. Všechno, co vytvoříš, můžeš přijmout. Se vším můžeš pracovat. Vznikne spousta materiálu a my pak společně vybíráme, co použijeme, co ne. Zároveň mi improvizace pomáhá

mít pohotovější reakce třeba právě s ohledem na únavu skupiny, když cítím, že ztrácím energii nebo jí naopak mají moc... Jsem schopná odstoupit od plánu a přijmout věci tak jak jsou.

Když se ohlédnete za uplynulým týdnem, jak byste ho zhodnotili?

Alena: Já mám ze sebe velkou radost. To, co jsme připravily pro seminář, jsme udělaly. Máme za sebou obrovský kus práce. Skupina byla hodně akční a soustředěná.

Jiřina: Já už jezdím několik let na Chrudim místo dovolené. Dřív jsem brávala zletilejší děti z dramafáku s sebou a dneska se tady setkáváme. Spousta lidí z naší láně už sama hraje, režuruje nebo jinak tvoří. Někdo působí v Naivním divadle, Kačka hraje v Praze, Bára sem jezdí s dětmi. A jezdí sem i lidi, kteří se odstěhovali do jiných měst. Piškot je v Budějovicích, Pepa v Olomouci. Takže pár lidí jsme snad zapálily.

Seminář V • Loutka jako nástroj vzdělávání

Jde o naši zkušenost

ROZHOVOR S LEKTORY HANOU A TOMÁŠEM VOLKMEROVÝMI

Hana a Tomáš Volkmerovi jsou dlouholetými účastníky Loutkářské Chrudimi a jako jedni z mála si prošli téměř všemi možnými festivalovými pozicemi od návštěvníků po členy lektorského sboru. Jejich zkušenosti v oblasti edukace a loutkového divadla předávají v semináři pro pedagogy, pedagogické pracovníky i ty, kteří se tímto směrem teprve vydávají. Povídky si za Divadlem Karla Pippicha a do diskuse se neváhá zapojit ani čtyřletá Eliška Volkmerová, které s těžkým srdcem odmítám milou nabídku na hraní si, abych opět mohla zamířit do redakce.

Oba se v různých konstelacích a pozicích na festivalu pravidelně objevujete. Jak dlouho na Loutkářskou Chrudim jezdíte?

Hana: Už to bude skoro dvacet let. Byli jsme v redakci, v semináři, v lektorském sboru a dokonce jsme tu jeden rok hráli i participační divadlo pro děti s hendikepem. A když byla Eliška malá, jezdila jsem sem úplně volně.

Dokážete si ještě vůbec představit začátek léta bez Chrudimi?

Hana: Já rozhodně ne. Pro mě je to začátek prázdnin, během kterého se čas rozvolní a předznamenává celé léto. Navíc tu potkáváme dobré přátele a to je bezvadné. Dokonce jsme sem už pár dalších rodin přitáhli (*smích*).

Tomáš: Já to mám tak, že vždycky, když mě Michal Drtina osloví na příští rok, nadšeně souhlasím. Pak se těším a přijde květen a já si říkám, co jsem to zas slíbil. Ke konci divadelní sezóny toho mám dost a představa dalšího divadelního festivalu je náročná. Pak přijedeme a je to zase úžasné.

Hana: Momentálně hodně vnímám festival přes naší malou Elišku, Chrudim vidím jako tvořivý ráj pro děti. I mimo semináře existuje široká nabídka aktivit pro nejmenší. Užíváme si společně všechny aspekty od představení po vynikající zmrzlinu.

Jak se učí učení? Učíte seminaristy, kteří sami učí. Nemáte na semináři „přeučeno“?

Hana: Máme seminář postavený tak, že máme metodicky vystavěné bloky, které procházíme s různými typy loutek a následně si je reflektujeme. Snažíme se předat principy, aby si do nich každý mohl dosadit to, co pro své účely potřebuje. Nabízíme seminaristům kroky, kterých se můžou držet a pracovat s nimi.

Tomáš: Základem v podstatě je, že jde o naši zkušenost s edukací, s používáním loutky jako nástroje. Skrze ni ukazujeme možnosti loutky ve vzdělávacím systému. Pokusili jsme se tomu, co děláme, dát metodiku. Především proto, abychom naše seminaristy nadchli tak, jako jsme nadšení my.

Funguje pro vás seminář zpětnovazebně. Učíte se od svých studentů?

Hana: Ano. S lidmi se hodně bavíme, dodržujeme dlouhé reflexe, ve kterých sdílíme naše zkušenosti. Baví nás dozvídat se od dalších pedagogů o jejich cestě.

Tomáš: Mění se doba, vztahy mezi dospělými a dětmi – a v tom jsou pro mě semináře podnětné. Potkáváme se s lidmi, kteří teď učí nebo pedagogiku právě studují a mě velmi zajímá, jak současná situace jejich práci ovlivňuje, co se mění.

Kdybyste měli jednoduše vystihnout v čem pro vás spočívá edukativní rozměr loutky, co by to bylo? Co vy sami považujete ve vzdělávání skrze loutku za podstatné?

Tomáš: Věnovat se dětem v raném věku formou loutkovou je nesmírně důležité a smysluplné. Komunikuji, předávám energii a informace, ukazuji dětem, že existují dospělí, kteří si taky dokážou hrát. V takových chvílích cítím, že jsem správně na světě.

Hana: To je velmi komplexní a je těžké to zestručnit. Loutka je úžasná a pro výchovu velmi důležitá. Považuji za nezbytné, aby učitelky a učitelé v mateřských školách používali loutky, předměty a materiál. Můžou tím spoustu věcí usnadnit, třeba komunikaci s dítětem, které má nějaký blok nebo se stydí, necítí se komfortně. Nebo když chci třeba naučit děti básničku, můžu si vzít k ruce plošné loutky a jednoduše jim pomoci zapamatovat si slova skrze obraz. Loutka může děti motivovat a můžou se jí i svěřovat.

Patetická šéfredaktorka

I když jde o trochu klišoidní disciplínu, jako správná šéfredaktorka si nemůžu dovolit nevyužít stránky posledního čísla k poděkování, k pomyslnému uzavření letošní kolektivní snahy vydávat tenhle festivalový tisk co nejlépe.

Děkuji Michalovi Drtinovi za důvěrou, kterou mi dal. Kláře Konopáskové a Nadě Vlčkové, bez jejichž práce by festival neproběhl. Děkuji všem svým redaktorům, kteří v nočních hodinách plnili čísla svými chytrými reflexemi a brilantními slovními obraty. Děkuji Kateřině a Báře Molčíkovým, které se za mě hravě vypořádaly s dětskou rubrikou. Děkuji Petře Líbové za pracovitost a neunavitelné nasazení. Děkuji Ivo Mičkalovi za fotky. Děkuji Jacquesi Josephovi za zcela dobrovolné korektury. Děkuji všem, kteří nám přispěli svými texty a postřehy. A nakonec děkuji všem, kteří mě v slabých chvílích únavy a frustrace (a že jich nebylo málo) podpořili.

*Vaše udojmaná
Ema Šlechtová*

Redakce Zpravodaje pátrá, radí, informuje:

Stále se pohřešuje zdobený slaměný klobouk, jak už jsme o něm mluvili prve. Stále jsou k odběru jedny dioptrické lennonky* a jedny nedioptické sluneční. Nově přibyla modrozelená dětská kšiltovka. Majitele ztraceného dětského batohu se nám díky detektivní práci kolegů Josepha a Zahálky podařilo na základě křestního jména a faktu, že majitel batůžku hrál houskovou hru, vypátrat. Redakce Zpravodaje pomáhá a chrání. Buďte ostražití.

*Tomáše Hájka jsme kontrolovali, ten neobrylený není.

Snad se podařilo dokázat, že profesor Josef Skupa byl v mnohém ohledu průkopníkem! A právě toto "průkopnictví", podpořené mimořádným talentem a schopnostmi a neuchylující se pouze k lacinému obrazoborectví, je právě tím nejtrvalejším a nejinspirativnějším odkazem, který nám tento všestranný kumštýř zanechal!

* VAŠÍČEK, Pavel. Inspirativní odkaz Josefa Skupy. Loutkář, mimořádná příloha 6/2008, Str. 2–5.

Kuse z diskuse

Poslední rozborový seminář proběhl opět ve složení Johana Bártová – Zdeněk Dočekal – Daniela Jirmanová – Nina Malíková – Irena Marečková – Luděk Richter, za účasti početného publika, za doprovodu nej-různějších hudeb zvenčí (zvláště půvabná byla ryčná dechovka, která uvodila jedno z vystoupení kolegy Richtera) a v citlivé moderaci Jana Šotkovského.

Hrnečková Karkulka Brambůrky, Most

Šotkovský: Divadlu zdar a loutkovému zvlášť. Rovnou se zeptám, jaké jsou vaše názory na inscenaci nebo na bábovku.

Mladý divák: Ta bábovka mi přišla moc rumová, nechápu, proč to dávají dětem.

Šotkovský: Měl ještě někdo další problém s přebytkem nebo s nedostatkem alkoholu v bábovce? Nebo něco k inscenaci samotné?

Jirmanová: Pro mě to byla velice příjemná, hravá, sympaticky krátká variace na klasickou pohádku. Přišlo mi, že to nemělo větší ambice než si zahrát a zahrát pohádku.

Marečková: Princip divadla na divadle, že se během nějaké činnosti odvypráví příběh, je dobře známý. Líbilo se mi, jak je to podané herecky – hrají si mezi sebou a přitom pro děti. Výtvarně hodně pracujete se zkratkou, což divák ocení. Celou dobu jsem sledovala, jak pečlivě dodržujete to, aby se bábovka upekla, ale tomu já nemůžu uvěřit.

Richter: Ten rámec a Pavlovo běhání způsobuje nejasnost. Chápu, že tě nebaví pečení, ale běhání, jenže proč potom tak ochotně hraješ pohádku? Za nejcennější na tom považuju to, jak z předmětů tvoříte potřebné postavy. Vzhledem k tomu, jak echt to všechno děláte, považuju za zradu, že to opravdu neupečete, i když chápu, že to nejde.

Malíková: Mně přišlo líto souseda s kypřícím práškem, kterému pak už tu slíbenou bábovku nedají. A možná by se mohla trochu rozvinout Karkulčina cesta přes Himálaje, na kterou ji vlk poslal.

Bártová: Já jsem ocenila, jak důsledně jste dodrželi plán té nadhry.

Divačka: Chtěla jsem se zeptat, jestli by se nedalo zamyslet nad tím, jak vlk žere babičku a Karkulku a potom si musí stoupnout na ty tyče. Za mnou seděl pán, co v tu chvíli zašeptal: „Z vlka je plameňák!“

Zahálka: Já ho prásknu, to byl Martin Hak. A na druhé straně ode mě seděla Hanka Voříšková, která v okamžiku, kdy se objevila teta, prohlásila: „Teta je nahá!“ Mě to samotného nenapadlo, ale fakt je, že oproti mamince a Karkulce jsou teta i soused opravdu nazí, to by možná stálo za domyšlení.

Šotkovský: On se ten soused choval celkem chlipně.

Marečková: Mě to vůbec nenapadlo, brala jsem to tak, že vedlejší figury nemusejí být tak detailně charakterizované.

Šotkovský: Já bych chtěl poděkovat. Když se vyklopí bábovka, je to ukázkový příklad chvíle, kdy se oddělí forma od obsahu.

Andrée Bažantova loutkářská družina, Poniklá

Šotkovský: Bažantovu loutkářskou družinu tu máme kompletní, tak se přesuneme k inscenaci Andrée.

Divačka: Je to ohromně šikovně udělané, ale připomnělo mi to, jak jsem v dětství viděla dokument o nějaké letecké katastrofě a měla jsem z toho hroznou depresi.

K. Šefrna: Mě potěšilo, že zazněla nová nota. Já od tebe znám všechno – a tady se objevilo něco, co v předchozích inscenacích nebylo, nějaký obdiv k hrdinství. Moc se mi to líbilo, je to další krok někam, přitom meotarové umění má ještě mnoho potenciálu, a ty jsi vynálezce.

Joseph: Mně se hrozně líbil obraz nebe s polární září, ale mrzelo mě, že se do něj mluvilo. Stačil by mi obraz, slova mi přišla rušivá.

Richter: Jsou tu groteskní prostředky, které slouží věci, která se čím dál víc projevuje jako dramatická, až tragická. Je otázka, jestli nelze prostředky přizpůsobit vážnosti situace. Herecky velmi rosteš. Důležitá je tam víra postavy v technický pokrok, ale je otázka, kdo ji nakonec má, protože on přece umře, tak kdo vypráví?

Hájek: Podle mě tu postavu zachycujeme ve chvíli, kdy chce letět. Potom jsou to deníky, vždycky přítomnost, hovoří on.

Malíková: Já jsem to přečetla jako bilancování na konci života, líbilo se mi moc. Je to míň meotar a víc divadlo, herecky dotahované.

Jirmanová: To nadšení, idealismus, že to stoprocentně musí vyjít, je skvělé východisko – s postupem děje se nadšení mírní a postupně přechází ve skleslost.

Dočekal: Ve srovnání s Černým kocourem to je víc o vás, vlastně divadlo jednoho herce – meotar je méně důležitý. Skvělá inscenace, kterou jste si skvěle vymyslel pro sebe, ohromně vám sedne.

Marečková: Ten tragický závěr už se odehraje úplně bez plátna, skoro by tam nemuselo být. Ocenila bych lepší obrazové vyjádření toho, že to byl pro něj vysněný konec. Bylo to pro mě spíš bravurní činoherní představení. Meotar mi fungoval tam, dokud šlo o lehké sebezasměšňování. Jak šlo o hlavní téma, tak už jste tam byl jenom vy. Nevím, jestli by se ten obraz nedal nějak posílit.

Bártová: Šla jsem tam s tím, že to bude legrace, od začátku jsem s tím strašně šla a vůbec jsem nepostřehla, že se to láme do tragické roviny, takže náraz byl o to silnější.

Divačka: Bylo pro mě hrozně silné sledovat, jakou máte s meotarem práci.

Hájek: Abych byl spravedlivý, já myslím, že vodit marionety nebo maňásky je stokrát složitější.

Marečková: Vaše osobní nadšení se mi spojovalo s nadšenectvím velikanů devatenáctého století.

Četnická pohádka Loutková scéna Radost, Strakonice

Mladý divák: Hodně jsem usínal, nevím proč.

Divačka: Úvodní obraz mi připomněl hasičské schůzky mého dědečka.

Richter: Čapek má krásnou řeč, ovšem problém inscenace je, že se tu moc mluvilo. Hrozně málo se toho odehraje loutkami, málo se jednalo.

Malíková: Pro mě to bylo činoherní představení s imputovanými loutkářskými prvky, a to ne vždy šťastně zvolenými. Vzhledem k tomu realistickému prostředí se mi moc nezdála práce s předměty. Líbil se mi ovšem výkon hlavního představitele se saní.

Marečková: Nejpotěšitelnější byl pro mě obraz tříhlavé saně, souhlasím s Ninou. Práce s předměty byla nepřesná, tam by se mělo vycházet z nápodoby nebo z funkční spojitosti. Navíc na ně bylo špatné vidět, jak se to svítí jen stolní lampou.

Malíková: U představitele mladého strážníka jsem měla dojem, že byl v první půli nejistý, ale jakmile se mohl opřít o loutku, bylo to úplně jako Jekyll a Hyde.

Dočekal: Podle mě chyběl inscenaci spád a zdá se mi, že vám škodí její temporytmus. Všechno by pro mě fungovalo mnohem lépe, kdybych si ty věci jenom představoval.

Šotkovský: V tomhle žánru by tempo asi mělo udávat to, jak divák reaguje na jednotlivé vtipy – nejde o to zpodobnit poklidné odpoledne na ospalé četnické stanici.

Marečková: Na stole máte starý telefon, ale úřednice spolu telefonují imaginárně. Je tam spousta nedůsledností.

Bártová: Ano, to je ta dvojí práce. Když se hraje s předměty, potřebovala bych, aby se prostor uklidil a já bych věděla, v jakém prostoru se s nimi hraje. Lépe funguje drak, který se usadil v peci, protože má vymezený prostor.

Richter: Všechno plyne z rozhodnutí, co chcete hrát, jestli podněcovat fantazii, nebo vytvářet iluzi.

Diváčka: I když to vyčistíte, pořád z toho bude plynout otázka, pro koho to hrajete.

Jirmanová: Mně se moc líbí multigeneračnost souboru, což není úplně běžná věc.

Žízeň Céčko, Svitavy

Líba: Já jsem cítil, že je to další inscenace s nějakým poselstvím, které se dá politizovat. Odcházet jsem velice rozpačitý, protože si nejsem jistý, jestli souhlasím se souborem v tom, na čí straně stojí. Jsou tam dva motivy: jeden je obhajoba potřeby silného vůdce ve společnosti, což mi přijde problematické, druhý je obrana starého pořádku před novým světem, což je asi dané generačně. Hned na začátku se ta linka otevře: řekne se, že v lese vám nikdo neříká, kolik můžete mít pohlaví – mimochodem pohlaví se nerovná genderu – a mně nebylo jasné, na kterou stranu to je karikatura, jestli to není legrace z narušujících vlivů, které se objevují, když ruka vladaře nesvírá lid dost pevně.

Joseph: Taky jsem moc nevěděl, jakým způsobem to číst, co si z toho odnést, jestli je to oslava řádu, nebo jeho kritika. Nebyl jsem schopný rozklíčovat, co nám chce inscenace říct.

Klaczaková: Jsou divadla, která nám dávají spousty otázek, na které si musíme odpovědět, a pak jsou divadla, která mají jasno a prostě nám to řeknou. Tohle je ten druhý případ.

Vašíček: První dojem z představení je to, že si s námi někdo povídá na forbině, za ním je rozsvíceno a on je ve tmě. Když je to Céčko, myslím, že to je záměr, ale vůbec ho nechápu.

Marečková: Vzhledem ke kombinaci výtvarných a hudebních prostředků mi přišlo, že tam každý ze souboru něco dal – projevuje se to třeba v autorství hudby. Jsou to jednotlivé autorské a ve výsledku tedy spoluautorské vklady. Přišlo mi, že tím pádem i já se k tomu tématu jako divák mám postavit.

Richter: Otázka je, jestli soubor přináší argumenty, které by mohly třeba můj pohled na svět změnit. Mně celá ta inscenace připadá, že jste narazili na předlohu, která má téma, ovšem v inscenaci jste postupovali tak, že téma rozeberete a okomentujete v písních, které tvoří dialog mezi Karlem a Matějem. Ke mně už se dostává jenom vyjádření těch pravd, toho, jak to je. Já jako divák jsem ochuzen o to, že bych si na to přicházel sám.

Dočekal: Já obdivuju komplexní, syntetická díla, která se snaží vyprávět všemi prostředky. Pro mě osobně bylo trochu matoucí, co se akcentuje a co ne. Začíná se mluvit za tmy, ale klavír je nasvícený. Ztratil jsem se v hledání toho, jestli je to je koncert s divadelními prvky, nebo divadlo s koncertem. Spousta věcí se mi odehrávalo ve stínu nebo ve skrytu za pianistou. Přitom hlas zpěváka uslyším i za černou plentou, ale herce nebo loutku neuvidím. Obtížně jsem se orientoval v prostoru. Písníčky občas plynuly v jednom tahu: byly výborně napsané, ale kdyby autor šel proti sobě, kdyby si udělal víc naschvůlů, kdyby šel do kontrastů, bylo by to funkčnější.

K. Šefrna: Ten, kdo seděl za pianem, zpíval svoje skladby. Ten, kdo ne, zpíval zase ty svoje. Byla to opravdu polemika nad Exupérym. Napsal to Matěj, já jsem se vším nesouhlasil, a tak mě napadlo, že bych do toho mohl hovořit muzikou.

Líba: Sami říkáte, že to Exupéry napsal ve své době, nemělo by tedy cenu ho posunout někam dál nebo to víc tematizovat? A ne ho nekriticky tlumočit.

K. Šefrna: Ten úvod je opravdu jen úvod, já ani nevím, co Matěj dneska říkal, jestli říkal to samé co ve Svitavách, je to improvizované.

Bártová: To je ale problém, když se začne takovouhle větou. To je startér, pro mladou generaci je to aktuální téma, to je těžké si to potom odmyslet od té inscenace – to my nevíme, jestli to je nebo není součástí díla.

Richter: Já bych to chtěl vrátit k otázce, co to tedy má být, jestli je to koncert, nebo co jiného. Když si na velké části prostoru postavíte orchestr, je to významonosné.

K. Šefrna: Ono to piano je na velikánském soklu a nejde sundat. Jsou to technické věci. Vůbec se neobhajuju, ale leckdy něco, za čím hledáme velké myšlenky, je dáno provozem.

Zahálka: Všichni od divadla víme, že leccos se stane náhodou nebo z úplně pragmatických důvodů, ale my jsme tam byli jako diváci – a jak praví známá pravda, všechno na jevišti je znak.

Šotkovský: Děkujeme pražské teatrologické škole.

Marečková: Nevzpomínám si na nějaké výraznější jednání, které by šlo nad prostou ilustraci toho, co se říká.

Malíková: Pro mě to byl pokus zmocnit se filosofického traktátu, ale vaše řešení bylo už předem dané, vyřčené ve vašich písních – a sdělování toho traktátu s loutkami bylo bez výkladu, dialog dvou muzikantů mě zajímal mnohem víc.

desinterpretoval Michal Zahálka

Dětská rubrika

Odpočítávání začíná

Chceme na tomto místě poděkovat všem, kteří se s námi dělili o své dojmy a postřehy, kteří odpovídali v našich rozhovorech, průběžně nás navštěvovali v okně nebo se nebáli zastavit nás kdekoli v ulicích města. Dokázali jste s námi spoluvytvářet všechna čísla v okně redakce vášnivě a zároveň tak, že to nerušilo práci ostatních recenzentů. A někdy i bez nároku na odměnu, jen tak, z prostého zájmu a radosti. Zrodila se spolupráce veselá a plodná.

Správné odpovědi kvízů a osmisměrek

Tajenky uvádíme v pořadí, v jakém vycházely.

Odpověď na otázku Malého loutkového slovníku z 1. čísla je **marioneta**.

První tajemná schránka se nacházela **pod malým domečkem / krámkem** před Pippichovým divadlem a vypustila do festivalového dění první padouchy.

Tajenka první osmisměrky zní: **hledá se hrdina**. V osmisměrce je ale potřeba také vyškrtnout slovo **představení**.

Druhá tajemná schránka byla ukryta **na parapetu domu v Břetislavově ulici**, který získal pojmenování po svém majiteli Matěji Mydláři, svíčkaři a výrobci mýdla.

Správné odpovědi kvízu, který vyšel pod názvem Búúúú jsou: **1/3; 2/2; 3/1; 4/1; 5/1**.

Tajenka druhé osmisměrky zní: **kašpárek nechodí pěšky**; v původním představení Čmukařů ale Kašpárek pěšky chodil.

Třetí tajemná schránka byla ukryta **u nohou sochy Josefa Ressla**, vynálezce lodního šroubu.

Správné odpovědi na Kvíz bratrance Matěje jsou: **1/3; 2/3; 3/2**.

Čtvrtá tajemná schránka byla schovaná **mezi čtyřmi kameny u potoka** v místě, kde se chodník za Pippicháčem stáčí dozadu pod hradby.

Správné odpovědi na Kvíz oprášených hitů jsou: **1b) 2a) 3c) 4b) 5b), 6c), 7b)**.

Pátá tajemná schránka se schovávala **v kořenech pařezu** kousek od dřevěné dílny Báry Hubené.

**6. tajemná schránka se otevírá
6. července a její indicie zní:**

**„stolečku prostři nám
Zpravodaj“**

**instagramový profil
účastníků semináře DH
@MEJTEVEN**

Tajemství čtveřice tuhých

Včera v noci zmizela z úkrytu 5. tajemná krabička – KEŠKA. Pokoušeli jsme se zjistit, co se stalo. K situaci se vyjádřili ti, co našli pátou schránku:

Spadla do rybníka pod kameny. (Olda)

Spadla do rybníka nebo jí musel sebrat Hubert Vojta Hojda Šotkovský. (nepodepsáno)

Byla nechtěně polita tekutinou používanou při představení Černá slepice. (Žvanda)

Vydala se hledat předčverejší KEŠ. Našla, zamilovala se a zůstala. A jestli je nikdo nenašel, zůstávají tam dodnes. (Maruška)

Musel ji vzít Vít Brukner. (Lukáš)

Ztratili jste si ji sami a děláte z toho záhadu. (Ondřej Lehký)

Ondřej Lehký ji vzal, protože si myslel, že si ji má vzít s sebou.

Musel jsem ho upozornit, aby si ji nevzal. (nepodepsáno)

Byla vzána výzkumníkem Andréem, který ji vzal na výpravu balonem na severní pól. Jelikož byla jeho výprava neúspěšná, krabička je možná nenávratně ztracena. (Žvanda)

Zmizela do říše pohádek. (Linda)

O divadle smutných konců

Kratičké povídání o představení po představení (Myslíš dědo).
Na otázky Káči Molči odpovídaly divačky z Jablonce a Hradce.

Mělo tohle představení podle vás šťastný konec?

Terka z Hradce (11let): Tohle představení mělo spíš smutný konec.

Eliška z Jablonce (11 let): ...a nespravedlivý

V čem to bylo podle vás nespravedlivé?

Eliška: Nejprve matka zabila Solvence sestru a ona jí to potom jenom oplatila, takže mi to přišlo spravedlivé. Ale čekala jsem, že umře i Petr.

Terka: Já také. Myslela jsem, že skočí za Solvenkou do moře.

Co se vám v představení líbilo?

Terka: Začátek.

Eliška: Mně také.

Terka: Voda, stříkání vody ...

Eliška: Jo, byl to šťastný začátek. Vypadalo to, že všichni budou žít, že to dobře dopadne.

Překvapil vás konec?

Terka: Mě docela jo.

Eliška: Mě moc ne. Tak od prostředka bylo jasné, že je to něco jako Malá mořská víla a dalo se čekat, že konec nedopadne dobře.

Komu byste doporučily tohle představení?

Terka: Já bych ho doporučila starším milovnicím mořských panen.

Eliška: Já bych ho doporučila někomu, kdo má rád mořské panny a moře, a někomu, kdo má rád tenhle druh divadla.

Jaký druh divadla myslíš?

Eliška: Divadlo, které neskončí šťastně.

Uhrančivý magnetismus ticha

Už jsme si tady zvykli na inscenace, ve kterých se mluví, mluví, mluví... prdí, prdí, prdí či křičí, řinčí, chřičí. A Pak přišel Medař! Tma! Ticho! Zmizelá slova! V publiku nesedělo moc dětí, ale byly tam. Někteří dospělí diváci asi vyčerpaní teplem a festivalovým mumrajem usnuli a pochrupevali spolu s hlavními postavami (viď Patriku?). Ale kromě pár kluků tam byly i Tamara a Laura Bobkovy z Nebeské Rybné. A ty zůstaly vzhůru.

V představení se skoro nemluvílo. Jaké to pro Vás bylo?

Tamara (11 let): No, já jsem to moc nepochopila. První dojem byl, že je to hrozně zajímavý. Opravdický oheň byl krásný. Moc často ho na divadle nevidím. A že se nemluvílo, bylo super.

Ty říkáš, že to bylo od začátku zajímavé, i když jsi tomu nerozuměla? Dokázala bys pro někoho, kdo to představení neviděl víc, popsat, v čem bylo zajímavé?

Tamara: Že se tam nemluvílo. To není moc častý.

Laura (7 let): Mně slova taky nechyběla. Ale nejvíc se mi líbily loutky.

Tamara: Bylo to napínavé. Cítila jsem v tom hodně fantazie. Zdálo se mi, že to skončí prostě nějak pěkně. A skončilo.

A co vy? Jak na působí představení, ve kterých se moc nemluví?

Rozhovor se uskutečnil 3. července v 16.00.

Robin se jmenuje Černý.

Osmisměrka

V dnešní osmisměrce vyškrtávejte druhy loutek a několik pojmů souvisejících s divadlem. Dnešní tajenku vymyslel náš kolega Michal Zahálka, za což mu děkujeme.

Dupák

Prstová

Plošná

Javajka

Triková

Totemová

Marota

Krosnová

Manekýna

Marioneta

Maňásek

Prilbová

Spodová

Wayang

Závěsná

Plastická

Flákačka

Figurína

Reliéfni

Varietní

Tma

Stín

Opona

Herec

Í	N	F	É	I	L	E	R	J	Z	A	V	P
Á	V	O	B	L	I	Ř	P	A	H	Á	A	L
Á	V	O	D	O	P	S	W	V	L	K	R	O
A	Á	A	N	Ý	K	E	N	A	M	J	I	Š
Á	V	O	M	E	T	O	T	J	Y	E	E	N
K	O	P	H	E	R	E	C	K	S	A	T	Á
E	T	O	M	A	N	M	R	A	T	T	N	K
S	S	N	A	O	A	O	H	Ř	Í	CH	Í	G
Á	R	A	I	R	S	U	K	Á	P	U	D	N
Ň	P	R	O	N	A	N	Í	R	U	G	I	F
A	A	T	O	M	A	K	Č	A	K	Á	L	F
M	A	V	T	P	L	A	S	T	I	C	K	Á
Z	Á	V	Ě	S	N	Á	V	O	K	I	R	T

tajenka

Program

STŘEDA 6. 7. 2022

představení

10.00 | 13.00

Uši pro princeznu

Malá scéna Divadla Karla Pippicha / DAMÚZA, Praha / 30 min. / od 5 let

11.00 | 16.00

Vlk na Měsíci

Šapitů za Divadlem Karla Pippicha / Divadlo Houže, Bratislava, Slovensko / 40 min. / od 5 let

11.00 | 13.00

Kůň na ostrově

Spolkový dům / Bas-les-pattes, Villecresnes, Francie / 30 min. / od 7 let

13.30

Don Šajn

za Divadlem Karla Pippicha / Jirka Polehňa – lidový loutkář, Hradec Králové / 15 min. / od 12 let

14.00

Ukrajinské písně

za Divadlem Karla Pippicha / Loutkové divadlo Ravlyk, Ukrajina / 45 min. / od 3 let

14.00–17.00

Divadelní pouť

Okolo Divadla Karla Pippicha

Divadelní pouť s loutkářskými ukázkami, dílnami pro veřejnost a zakončením festivalu.

ZŠ Bohemia

9.30 | **Seminář DI** | ukázka práce seminaristů v učebně

Chrudimská beseda (vchod vpravo naproti MEDu)

10.30 | **Seminář D** | ukázka práce seminaristů v učebně

foyer Divadla Karla Pippicha

14.00–16.00 | **Seminář S** | instalace

Slavoj Divadla Karla Pippicha (vchod od řeky)

14.00–16.00 | **Seminář K** | instalace

14.00–16.00 | **Seminář H** | projekce videoklipů

Park za Divadlem Karla Pippicha

14.00–14.20 | **Seminář I** | ukázka

14.20–14.40 | **Seminář B** | ukázka

14.40–14.55 | **Seminář DB** | ukázka

14.55–15.10 | **Příměstský tábor**

14.00–16.00 | **Seminář DP** | instalace

14.00–16.00 | **Seminář DM** | instalace

14.00–16.00 | **Loutkářská konzervatoř** | instalace

Prezentace na sociálních sítích | Seminář DH | sledujte Facebook a Instagram Loutkářské Chrudimi

KONCERT 19.00 | Letní kino

Ondřej Gregor Brzobohatý & Ondřej Ruml & Elis Mraz výtvarné dílny

13.00–15.00

okolo Divadla Karla Pippicha

Vyrob si svoji loutku

Dílna pro děti a jejich rodiče

Materiálem, radou a pomocí jsou pro vás připraveni členové souboru Čmukaři.

Jednoduchá marioneta

Dílna pro děti a jejich rodiče. Možnost vyrobit si z předpřipravených dílů jednoduchou marionetu.

Lektor: Petr Borovský, herec a režisér Divadla Alfa Plzeň